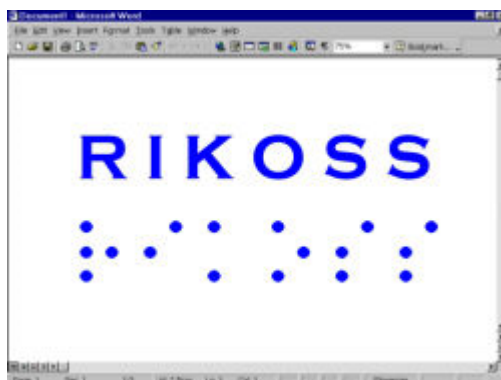

Letnik 4, številka 2 / (junij) 2005, ISSN 1854-4096

[Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)

Odgovorni in tehnični urednik, Marino Kačič

Naročnikov v elektronski in zvočni obliki: 837

=====

Opozorilo: Avtorji prispevkov so sami odgovorni za svoja stališča!

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite se na brezplačen e-Rikoss](#)

KAZALO

- [1. UVODNIK: Ob 86-letnici družbene skrbi za slepe/slabovidne](#)
- [2. AVTOPORTRET: Albina Krek](#)
- [3. INTEGRACIJA: Kako poteka vzgoja in izobraževanje slepih in slabovidnih otrok](#)
- [4. DOBRO JE VEDETI: Poročilo s strokovne ekskurzije na sejem Sight city v Frankfurt](#)
- [5. UPORABNI SPLET: Spletno iskanje z Googlom](#)
- [6. NAMIGI IN NASVETI: skok miškeinega kazalca na izbrani gumb, veliki splošni leksikon v elektronski obliki](#)
- [7. OGLASNA DESKA: Utrinki s poti in s sejma pripomočkov za slepe in slabovidne](#)
- [8. POPOTNIŠKI UTRINKI: Na obalo Neretve – po mandarini](#)
- [9. OPLEMENITIMO DENAR: Skrb pri investicijskih odločitvah SREDSTEV](#)
- [10. NOVIČKE: Kodiranje za GSM telefone, Internet explorer 7, Skype IN video telefonija, Sledenje računalnikom zombie, uničujoč trojanski konj Whiter](#)

UVODNIK: Ob 86-letnici družbene skrbi za slepe/slabovidne

Cenjene bralke in bralci,

Letos mineva 85 let od organizirane družbene pomoči slepim in slabovidnim, kakor danes temu rečemo. Pred 85. leti je verjetno bilo osnovno vprašanje kako pomagati slepim in slabovidnim, da ne bi ostali tretje razredni državljani. Se pravi brez možnosti za vključevanje v družbo. Priznati moramo, da je za tiste čase bil napredek,

da je država organizirala posebno šolo in prostore za nastanitev slepih in slabovidnih. Kljub temu, da v zadnjih letih marsikdo kritizira specialne šole oziroma zavode, je potrebno priznati tudi, da so se razvila mnoga znanja, poučevanja in sposobnosti prav zato, ker se je denar in kadre koncentriralo v eni ali dveh ustanovah. Nenazadnje vsi doživljamo hiter razvoj družbe od druge polovice preteklega stoletja, še zlasti pa v zadnjih petnajstih letih. Vse to prinaša za družbo in slepe/slabovidne kot sestavni del te družbe mnogo dobrih pa tudi mnogo slabih plati. Izpostavimo dve temeljni dobri plati: individualizacija pravic in zasebnosti ter razvoj informacijske komunikacijske tehnologije.

Morda sta prav prej omenjeni spremembi ob relativno ugodnih ekonomskih kazalcih pripeljali do poskusa realizacije ideje integracije. Kot je od vedno bilo in vedno bo pa obstaja razlika med deklarativnimi možnostmi (tisto kar se prikazuje) in med praktično izvedbo (tisto kar se naredi). Ta razlika je naravna. Spomnimo se na primer na želje in cilje, ki jih imamo preden se npr. poročimo oziroma vstopimo v partnerski odnos ter tisto kar se skozi leta realizira. Težava je, če je ta razlika tako velika, da nastane nepremostljiv prepad. V našem primeru ali pride do ločitve ali postane partnerski odnos muka, ki ima za posledico bolezen. Potem pa se sprašujemo kako to, da smo zboleli ravno mi. Podobno je v odnosu med institucijo in uporabnikom ali izvajalcem institucije. Če je razkorak med tistim kar se govori in tistim kar se dela majhen, bomo zlahka sprejeli. Če se ta razkorak veča, bomo nezadovoljni in kritični. Če postane tako velik, da ga ne moremo premostiti, se bomo uprli ali pač šli tja, kjer je možno drugače. Seveda, če imamo možnost izbire. Kaj pa če izbire ni?

Naključje je hotelo, da se je prav letos ob 85 letnici organizirane družbene skrbi za slepe in slabovidne zaokrožila tranzicija na izobraževalnem področju. Medtem, ko je na socialno varstvenem področju veliko vprašanje kaj se dogaja. In kakšno je danes stanje? Formalni okvir na državnem sektorju: Večina slepih/slabovidnih otrok je vključena v redne šole. En zavod, ki se v glavnem ukvarja sam s seboj. Nimamo nobene možnosti za rehabilitacijo oziroma usposabljanje kasneje oslepelih za življenje, kaj šele za delo. Formalni okvir na nevladnem sektorju: Nekateri fundacije in dobrodelne organizacije, ki delno pomagajo pri investicijah. Medobčinska društva in Zveza društev slepih in slabovidnih, ki veliko delajo, vsekakor pa ne morejo in niti si ne bi smeli vzeti za cilj, da bi nadomestili tisto za kar je država po konvencijah o človekovih pravicah, po deklaracijah in zakonodaji zadolžena. Če torej čez palec ocenimo stanje iz pred 85 let smo izjemno dvignili standard izobraževanja in življenja slepih in slabovidnih. Če pa primerjamo v današnjem času med zakonsko deklarativnimi možnostmi in dejansko možnimi, ne moremo mimo desetine staršev otrok in drugih slepih/slabovidnih, ki pravijo, da nimajo možnosti soodločanja, da ne morejo dobiti kar potrebujejo, da pa dobijo kar jim je dodeljeno, četudi tega ne potrebujejo. Torej hud razkorak.

Ob tej priložnosti vam najjavljam serijo člankov, kjer bo prof. Mirjana Hafnar naredila pregled pravic in možnosti, ki jih ima slep ali slaboviden v Sloveniji na področju izobraževanja in rehabilitacije – deklarativno in praktično. Upam, da bo ta celovit pregled korak v smer mostu. Želim si le, da se ne bi dogodilo kot s predhodnimi pisci strokovnih člankov, kateri so bili po objavi povabljeni na razgovor s strani vodstva in poučeni, da pisanje ni strokovno, da ne bi smeli pisati brez njihovega dovoljenja. Upajmo, da se ne vračamo v čase komisarjev. Po letu 1991 je v ustavi zapisana svoboda govora in pisanja. Še posebej pa je od nekdaj veljalo, da strokovnost

strokovnih člankov kompetentno ocenjuje le strokovnjak, o čemer nas je že Prešeren poučil: "Le čevlje sodi naj kopitar." Res pa je, da nekateri prisegajo bolj na staro latinsko modrost: V vinu je resnica!

P.s.: Neverjetno, a te stoletne modrosti je sodobna tehnika ovrgla. Ko so v ZDA poskusili zdraviti alkoholike tako, da so jih posneli z video kamero v vinjenem stanju in jim predvajali te posnetke kasneje v treznem stanju, je veliko teh ljudi naredilo samomor. Zato so tak način zdravljenja ukinili.

Urednik, *Marino Kačič*

[Na kazalo](#)

AVTOPORTRET: **Albina Krek**

Kmalu po polnoči sem prvič pozdravila ta svet. Morda je v tem razlog, da sem že zgodaj zjutraj ponavadi lahko sproščena in tudi zajtrk mi zelo tekne. Dan mojega rojstva je bila ravno pepelnična sreda in v mlajših letih sem se večkrat res počutila kot pepelka. Na srečo pa sem imela ob nekaterih zelo neugodnih družinskih okoliščinah tudi izjemne možnosti, ki sem jih sprejela kot dar in se ob njih obogatila. Tako sem kmalu po srednji šoli lahko odpotovala v Anglijo. Za preživljanje sem delala v bolnišnici, v šoli pa sem se z vrstniki iz raznih držav sveta učila angleški jezik in razmišljala, kaj naj bi počela v nadaljnjem življenju. Prejela sem povabilo za delo med našimi zdomci v Nemčiji in sem se zato po povratku iz Anglije vpisala na višjo šolo za socialno delo in se učila še nemškega jezika. Malo pred zaključkom študija pa so se nepričakovano začele resne težave z mojimi očmi. S precej slabim vidom sem se že rodila, toda z očali sem normalno zmogla študijske obveznosti in vid se mi je celo nekoliko popravil. Kljub trem operacijam – eno mi je opravil priznan zdravnik v Tübingenu v Nemčiji – mi po odstopu mrežnice vida na levem očesu niso mogli več ohraniti. Študij sem dokončala, na delo v tujini pa nisem več mislila. Vesela sem bila, da imam še eno oko in sem na centru za socialno delo sprejela področje mladostnega prestopništva. Po petih letih je mrežnica odstopila še na desnem očesu in po več operacijah v Gradcu mi tudi tega očesa niso mogli rešiti. Pred odpustom iz bolnišnice me je zdravnik, ki me je operiral, zelo opogumil in mi rekel, da bom kljub slepoti zmogla delati prave korake in pametno uravnavati svoje življenje. Njegove besede so bile kot balzam za mojo ranjeno dušo. Pripravil mi je še eno veselje: odgovoril mi je na pismo, ki sem mu ga po vrnitvi iz bolnišnice poslala od doma. Ta zdravnik mi je zgled, kako naj bi zdravniki ravnali s človekom, ki se sooči s težkimi preizkušnjami ob izgubi vida.

V mesecih mirnega ležanja v bolnišnici sem imela še drugo dobro izkušnjo. Helen Keller, gluha in slepa žena, je zapisala, da je človekov pogled pogosto predolgo uprt v vrata, ki so se zaprla in tako spregleda vrata, ki so se na novo odprla. Mislim, da svojega pogleda nisem predolgo upirala v vrata, za katerimi je ostala svoboda mojega gibanja in luč oči. Iz logoterapije dr. Viktorja Frankla povzemam, da vsakršne okoliščine vsebujejo vsaj eno smiselno možnost. Čas sem začela uporabljati za

molitev za moje domače, prijatelje, sodelavce itd. Tako sem bila z njimi duhovno povezana. Ure ležanja in nočne ure brez spanja so se mi zazdele koristno uporabljene in nič več niso bile predolge. Molitev za druge mi je ostala kot ena mojih rednih smiselnih nalog.

Po vrnitvi iz bolnišnice sem bila predstavljena invalidski komisiji in brez vprašanj so mi predlagali invalidsko upokožitev. Skozi možgane mi je šla misel, da je pri 31 letih za to morda le prezigodaj. Na moje vprašanje, če obstaja še kakšna druga možnost, so mi pojasnili, da obstaja možnost socialne in poklicne rehabilitacije in sem se odločila za to pot. Čas rehabilitacije v Centru slepih in slabovidnih Škofja Loka je bil zame izjemno pomemben in ob dobrem mentorstvu ter pomoči sodelavcev sem spet začela z delom na centru za socialno delo. Ob stalnem dodatnem izobraževanju sem 14 let s polovičnim delovnim časom opravljala delo na področju zakonskega in družinskega svetovanja.

Poleg poklicnega dela sem se vključila še v nekatere dejavnosti slepih. Kmalu po izgubi vida so me seznanili z možnostmi za naše duhovno poglobljanje na duhovnih vajah, na dnevih obnove v adventnem in postnem času in s prebiranjem prispevkov iz verskega tiska v nam prilagojenih časopisih. Postopoma sem začela tudi sama sodelovati pri pripravi in izvajanju teh dejavnosti, pa še pri taborih ter večdnevni romanjih za slepe in slabovidne.

Večkrat se mi je ponudila tudi priložnost, da sem v programu izobraževanja sodelavcev Karitas ali v mladinskih oz. veroučnih skupinah spregovorila o slepoti, o naših posebnih potrebah, o tem, kaj kljub popolni ali delni izgubi vida zmoremo sami, o tem, da ni nobene koristi, če se ljudem smilimo in podobno. Slepí in videči lahko prav dobro sodelujemo in drug drugega dopolnjujemo, le čas si moramo vzeti, da se bolje spoznamo.

Pri izobraževanju sem se največkrat posluževala snemanja. V službi je bil nepogrešljiv pripomoček še brajev pisalni stroj, najboljša pomoč pa so bili vendarle moji sodelavci. Vsi so že uporabljali tudi računalnike, jaz pa se takrat nisem zavzela za tovrstno opremo mojega delovnega mesta. Želja po uporabi računalnika je morala v meni šele dozoreti. Na srečo imam med slepimi prijatelje, ki so me začeli spodbujati v to smer. V tistem času sta me nepričakovano obiskala dva dobra človeka in me vprašala po mojih načrtih. Omenila sem, da razmišljam o nabavi računalniške opreme, ki pa je precej draga. Rekla sta mi, da lahko računam na njuno finančno pomoč, če se bom odločila za računalnik. Po nekaj dneh pa sem dobila še drugo razveseljivo vest, da namreč lahko dobim nekoliko rabljeno brajev zaslon po nižji ceni. Takrat sem razumela, da mi je vse naklonjeno, da pridem do potrebne opreme. Po hitrem postopku je bila oprema, vključno s skenerjem in tiskalnikom že pri meni doma. Zgodilo pa se je nekaj čudnega. Namesto veselja nad novo opremo se je v meni pojavil strah, koliko časa bom morala nameniti učenju in sem zelo obžalovala, da sem naredila sploh kakšen korak v to smer. Nekaj tednov je oprema mirno samevala. Še naprej sem uporabljala mehanski pisalni stroj za pisanje seznama prispevkov za peto kaseto zvočnega časopisa Obzorje in prosila sestro, da mi je narekovala in pregledovala zapisano. Potem pa je bilo sestri dovolj mojega omahovanja in me je prisilila, da sem sedla za računalnik in si zagotovila pomoč pri učenju. Učne ure sem imela enkrat tedensko. S prof. Ivanom Mlačnikom sem se dogovorila, da sem razlage in navodila snemala in snov med tednom s pomočjo

posnetkov utrjevala. Tak način je bil zame zelo dober, ker si sproti nisem uspela dovolj zapomniti in so mi bili posnetki v veliko oporo. Bila sem ponosna, ko sem prijateljem, ki so me opogumljali za nabavo računalnika, poslala prvo elektronsko pošto in od njih dobila zelo spodbudne povratne informacije. Vseeno sem ob računalniku v začetku doživela kar veliko strahu in stresov. Kadarkoli je kaj zacingljalo, sem mislila, da sem spet kaj pokvarila. Dogajalo se mi je, da je računalnik tudi večkrat na dan povsem onemel. Pomoč sem najpogosteje iskala pri prijatelju Tiborju v Murski Soboti. Ne morem povedati, kako me je bilo včasih sram, ko sem ga še tretjič isti dan morala poklicati, če sem svoj trmoglav aparat hotela pognati naprej. Tibor pa je bil razumevajoč in potrpežljiv in vselej me je rešil iz zadrege. Na računalniške «finte» sem se nekoliko navadila, imam pa izkušnjo, naj za računalnik ne sedem, kadar se mi mudi. Moje zmožnosti uporabe računalnika so še zmeraj zelo omejene, ker si še nisem vzela časa za pridobitev novih znanj. Nepogrešljiv se mi zdi pri pisanju in branju, pri skeniranju raznega gradiva in pri prebiranju knjig, drugih prispevkov in najrazličnejših informacij ali spodbudnih vesti po elektronski pošti. Prav te sem še posebej vesela, ker je komunikacija tudi z zelo oddaljenimi kraji tako preprosta in hitra. Če omenim samo zadnjo izkušnjo: pri organizaciji letošnjega romanja za slepe in slabovidne v Rim mi je bil računalnik v veliko pomoč. Z internetom še nisem domača. Morala bi obnoviti internet Explorer in za lažje delo na Internetu tudi nadgraditi Jaws, instalirati acrobat reader za pdf datoteke, Exel in še kaj. Morda bo tudi tole pisanje spodbuda, da na računalniškem področju osvojim novo lekcijo. Naj zaključim z veselim sporočilom, da je računalnik vnesel v moje življenje pozitivno spremembo, predvsem v smislu večje samostojnosti. Nasploš pa lahko rečem, da »moj svet ni tema, ker On je z menoj, ki luč je sveta.

[Na kazalo](#)

INTEGRACIJA: Kako poteka vzgoja in izobraževanje slepih in slabovidnih otrok ter mladostnikov ?

Avtorica: *Mirjana Hafnar*

V prispevku želim predstaviti formalne možnosti vzgoje in izobraževanja slepih in slabovidnih otrok in mladostnikov v Sloveniji. V naslednjem prispevku v naslednji številki Rikossa pa nameravam osvetljiti dejansko izvajanje procesov vzgoje in izobraževanja s primeri iz prakse iz vidika stroke, učiteljev v šolah, staršev itn.

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami ureja usmerjanje otrok, mladoletnikov in mlajših polnoletnih oseb s posebnimi potrebami ter določa načine in oblike vzgoje in izobraževanja.

Vzgoja in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami poteka v različnih programih, v katere se na osnovi strokovnega mnenja v soglasju s starši usmeri otrok z odločbo o usmeritvi.

Kakšni programi so na voljo za slepe in slabovidne otroke ?

1. prilagojen program za predšolske otroke
2. prilagojen program osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom za slepe in slabovidne otroke
3. prilagojen program osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom za slepe in

slabovidne otroke

4. prilagojen program Administrator - za slepe in slabovidne mladostnike
5. prilagojen program Ekonomski tehnik, za slepe in slabovidne mladostnike
6. poseben program vzgoje in izobraževanja: Rehabilitacijski program za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami – slepe in slabovidne otroke (Sprejet na 57. seji Strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje RS).

Kaj pomeni prilagojen program:

Predmetnik – obvezni program je enak kot npr. program katerekoli osnovne šole, prilagojena je izvedba programa oz. spoznavni procesi, učno vzgojni proces je metodično in didaktično naravnani na potrebe otroka in naj bi obenem primarno motnjo ublažil, kompenziral in rehabilitiral.

Predmetnik v prilagojenem programu je obogaten s specialno – pedagoškimi predmeti npr. Komunikacija, Orientacija in mobilnost itn.

Celoten proces in pouk je zasnovan tako, da omogoča otroku optimalen razvoj, doseganje standardov znanja in učenja tehnik, veščin za preseganje komunikacijske in gibalne oviranosti.

Uporabljajo se učna gradiva, učbeniki, tehnike ter pripomočki, učila v tipni, zvočni oz. preostalemu vidu dostopni povečani obliki. Število učencev je manjše, določeno z normativom,

kar omogoča učitelju več individualnega dela z učencem.

Učno vzgojni proces izvajajo učitelji in strokovni delavci, ki imajo poleg zahtevane strokovne izobrazbe za učitelja v programu še dopolnilno tiflopedagoško izobrazbo in

veliko praktičnih izkušenj.

Za izvajanje prilagojenega programa so zagotovljeni tudi posebni materialni pogoji – opremljenost prostorov, osvetlitev, tehnični, optični, športni, didaktični pripomočki, pomagala in učila itn.

Kje se prilagojeni programi izvajajo?

Prilagojene programe za slepe in slabovidne izvaja Zavod za slepo in slabovidno mladino, ki je po sklepu Vlade 29.julija 2004 s katerim se je pripojila enota Srednje šole iz CSS Šk. Loka v slovenskem prostoru edina strokovna institucija, ki na osnovi novega akta o ustanovitvi opravlja vzgojno – izobraževalno dejavnost za slepe in slabovidne otroke in mladostnike na področju predšolske vzgoje, osnovno šolskega, srednješolskega poklicnega in strokovnega izobraževanja ter dejavnost dijaških in študentskih domov.

Prilagojeni programi za slepe in slabovidne otroke se izvajajo v Zavodu, možno je dnevno obiskovanje programa in starši organizirajo prevoz ali pa bivanje v dijaškem domu. Dijaški dom je na voljo tudi dijakom, ki so usmerjeni v programe, ki jih izvajajo redne srednje šole. Bivanje dijakov v Zavodu zagotavlja večjo socialno vključenost, strokovno pomoč, pripomočke in opremo ter za učenje in odraščanje slepih

ustreznejše okolje v primerjavi s hrupnimi in po kapaciteti velikimi dijaškimi domovi.

Kakšni programi so še na voljo za slepe in slabovidne otroke ?

Poleg prilagojenih programov imajo slepi in slabovidni otroci možnost vključitve v:

1. program predšolske vzgoje s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo
2. program osnovne šole s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo
3. vse programe srednješolskega poklicnega, tehničnega, strokovnega in splošnega

izobraževanja s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo.

Kaj to pomeni v praksi?

Programi s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za slepe in slabovidne otroke pomenijo šolanje v »rednih šolah«. Trenutno žal lahko govorimo le še o fizični intergraciji, do inkluzije je še daleč. Otrok je usmerjen v program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo, kadar komisija za usmerjanje ugotovi, da je vključitev otroka v tak program primerna za nadaljni vsestranski otrokov razvoj, da so na lokaciji izvedbe programa za vključitev otroka s posebnimi potrebami izpolnjeni potrebni materialni in kadrovske pogoji in se interesi staršev pokrivajo z mnenjem strokovnjakov komisije za usmerjanje. Na osnovi tudi s strani staršev podpisanega strokovnega mnenja, OE Zavoda za šolstvo izda odločbo o usmeritvi otroka v:

- program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo
- določi število ur dodatne strokovne pomoči in izvajalce strokovne pomoči
- možno zmanjšanje števila otrok v oddelku
- kadrovske in prostorske pogoje in pripomočke

-

Vrtec, šola, zavod v katerega se otrok usmerja, se določi na podlagi ugotovitev pristojne šolske uprave – OE Zavoda za šolstvo o izpolnjevanju kadrovskih, prostorskih, materialnih pogojev, ki jih v strokovnem mnenju opredeli komisija za usmerjanje.

Usmeritev v izobraževalni program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo omogoča slepemu oz. slabovidnemu otroku šolanje v znanem okolju in življenje v družini.

Dodatna strokovna pomoč je določena v odločbi, če je otrok ne potrebuje, je odločba ne zajema. Izvaja se kot pomoč pri vzgoji in izobraževanju, za otroke usmerjene v programe predšolske vzgoje do 3 ure tedensko, za otroke v vseh ostalih programih pa do 5 ur tedensko.

Na področju vzgoje in izobraževanja slepih in slabovidnih se dodatna strokovna pomoč izvaja tudi kot pouk specialnih znanj v obsegu, ki je odvisen od stopnje motnje in je določen s prilagojenim programom osnovne šole za slepe in slabovidne učence. Pouk specialnih znanj izvaja Zavod za slepo in slabovidno mladino na sedežu zavoda oz. na začasnih izpostavah.

Kdo izvaja dodatno strokovno pomoč za slepe in slabovidne v »rednih šolah« ?

Najpogosteje je dodatna strokovna pomoč dodeljena učiteljem na šoli, tiflopedagogom v minimalnem obsegu, najpogosteje imajo otroci opredeljeno le dodatno strokovno pomoč kot vključitev v pouk specialnih znanj, ki jih izvaja tiflopedagog,

Koliko dodatne strokovne pomoči, ki jo po odločbi o usmeritvi izvaja tiflopedagog so bili deležni otroci, učenci in dijaki ?

- otroci vključeni v vrtce 7 ur
- učenci v osnovni šoli 31 ur
- dijaki 125 ur

-

Glede na številko 105 usmerjenih otrok v programe s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo, je bilo dodatni strokovni pomoči zaradi potreb otroka, ki izvirajo iz motnje vida, namenjenih predvsem na predšolskem in osnovnošolskem izobraževanju premalo ur tiflopedagoške pomoči.

Večina otrok ima v odločbah opredeljeno le dodatno strokovno pomoč v obliki pouka specialnih znanj, ki jih izvaja tiflopedagog v Zavodu.

Na področju srednješolskega izobraževanja imajo učenci le dodatno strokovno pomoč, ki jo izvajajo tiflopedagogi in pa učitelji na šolah.

Kako se izvaja?

Dodatna strokovna pomoč se izvaja na šoli, kamor je vključen otrok, vsak teden, v času, ko je pouk. Najpogosteje se izvaja izven oddelka. Otroci, učenci in dijaki obiskujejo programe v najrazličnejših krajih Slovenije, kar pomeni za izvajalca – tiflopedagoga glede praktične izvedbe umetnost organizacije in načrtovanja poleg nekaj sto kilometrskih prevozov dnevno, da na različnih šolah, v enem tednu opravi glede na predpisan normativ 22 ur strokovne pomoči. Poleg velike razpršenosti po vsej Sloveniji, se v tehničnem smislu srečuje tiflopedagog še z spreminjajočo organizacijo poteka pouka na šoli npr. športni dnevi, dejavnosti, razne odsotnosti otrok,

itn. klasičnim pomanjkanjem prostora za individualno delo ter pripomočkov, pomagala, prilagojenih učnih gradiv in didaktičnega gradiva za kvalitetno opravljanje pomoči.

Ker en tiflopedagog izvaja dodatno strokovno pomoč pri večih učencih, je potrebna glede na različne potrebe otrok, starost, program itn. strokovnost, fleksibilnost, fizična

in psihična forma, poznavanje mnogih področij od zakonodaje, tehničnih pripomočkov,

učnih načrtov, okulistike, itn. Na šoli, kjer izvaja strokovno pomoč, je tiflopedagog postavljen v najrazličnejše situacije, kjer mora glede na potrebe otroka, učiteljev, staršev odreagirati strokovno suvereno.

Pouk specialnih znanj – specialno rehabilitacijskih pedagoških dejavnosti (komunikacij

skih tehnik od opismenjevanje do funkcionalne pismenosti za slepe in slabovidne na prilagojeni tehnični in programski opremi, orientacija in mobilnost, vsakodnevna opravila

slepih, socialne veščine in spretnosti, spoznavanje in rokovanje s pripomočki, vaje vida,

prilagojene oblike športnih aktivnosti itn. se izvajajo v Zavodu ali regijski izpostavi npr.

v Mariboru v individualni obliki ali manjših skupinah nekajkrat letno v tečajni obliki.

Možna je tudi nekaj tedenska vključitev otroka k pouku v Zavod in intenzivna vključitev

v pouk specialnih znanj, ki jih potrebuje.

Po petih letih od sprejetja Zakona o usmerjanje otrok s posebnimi potrebami, še vedno

ni sprejetih vseh podzakonskih predpisov, ki urejajo to področje.

Kam se usmerjajo slepi in slabovidni otroci, mladostniki

V šolskem letu 2004/05 je bilo v Republiki Sloveniji v programe vzgoje in izobraževanja usmerjenih približno 141 slepih in slabovidnih otrok in mladostnikov.

Okoli 105 otrok je vključenih v programe s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo, (predšolskega, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja) ostalih 36 otrok pa v prilagojene programe vzgoje in izobraževanja za slepe in slabovidne. Nekaj slepih oz. slabovidnih otrok je bilo usmerjenih v prilagojene programe vzgoje in izobraževanja glede na primarno motnjo npr. zavodi za gibalno ovirane, Center za sluh in govor. itn. Zagotovljena jim je tiflopedagoška

strokovna obravnava v obliki 1 – 2 ur na teden.

Razvojni trend procesov izobraževanja poteka v smer večinske integracije otrok in mladostnikov.

Že pred uvedbo Zakona o usmerjanju, se je enak delež otrok integriral, sedaj so starši in otroci dobili tudi zakonsko podlago za integracijo in možnost izbire programa ter zagotovljeno strokovno pomoč.

Po petih letih od sprejetja zakona se je v praksi izoblikovala tudi nova vloga »rednih šol« in specializiranih institucij – zavodov.

Šole, v katere so usmerjeni otroci z motnjo vida, dajejo več poudarka usposabljanju učiteljev za delo z otroci, ki imajo motnje vida. Vključujejo se v izobraževalne seminarje za učitelje, vzgojitelje, ki jih organizira in strokovno izvaja Zavod za slepo in slabovidno mladino.

Za izvajanje dodatne strokovne pomoči šole zaposlujejo defektologe in tako izpolnjujejo predpisane kadrovske pogoje. Preko javnih del v šolah, kjer so vključeni praktično slepi otroci v prvi triadi za pomoč otroku zaposlujejo spremljevalce. Drage tehnične pripomočke – brajeve zaslone, lupe itn. starši oz. šole zagotavljajo preko raznih dobrodelnih akcij in donacij.

Zavod za slepo in slabovidno mladino izvaja poleg vzgoje in izobraževanje v prilagojenih programih za slepe in slabovidne tudi dodatno strokovno pomoč v različnih izvedbenih oblikah. Prepoznavnost in strokovnost Zavoda se razvija v smer kvalitetnejše ponudbe in izvedbene oblike pouka specialnih znanj, ki slepim in slabovidnim omogočajo vseživljensko usposabljanje za preseganje komunikacijske in gibalne oviranosti ter integracijo.

[Na kazalo](#)

DOBRO JE VEDETI: Poročilo s strokovne ekskurzije na sejem Sight city v Frankfurtu

Avtor: *Bogdan Saksida*

Letošnji sejem Sight City je potekal od 11. do 13. maja 2005. Na njem je razstavljalo okoli 90 razstavljalcev iz 16. držav s celega sveta, predvsem iz Evrope. Ogled sejma je organizirala Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije v času od 12. –

13.5.2005, udeležilo pa se ga je 60 slepih in slabovidnih oseb s spremljevalci iz vseh devetih medobčinskih društev. Na sejmu so bile poleg že videnega in poznanega prikazane nekatere novosti kot na primer:

- firma Humanware je pokazala Maestro, žepni računalnik, ki ima vgrajeno funkcijo pretvorbe teksta v govor, poleg taktilne tipkovnice, ki je vkomponirana v pokrov naprave pa premore tudi zaslon občutljiv na dotik.
- Ista firma izdeluje tudi dve napravi, ki za orientacijo uporabljata satelitsko navigacijo, to sta BrailleNote GPS in Trekker. Slednja je podprta z zemljevidi, ki pokrivajo Ameriko, obljublja pa tudi evropski del (Slovenija take karte še nima). Na sejmu delovanja na žalost nismo mogli preizkusiti.
- Alva je plasirala nov brajev zaslon s preprostim imenom "A4". Gre za posodobljeno

serijo Satellite , kjer so še dodelali in izpilili navigacijske tipke za lažje upravljanje po aplikacijah, še posebej na internetu.

- Med brajevimi zasloni je bil naše pozornosti posebej deležen tudi sistem "pac mate QX serie 440" ameriškega izdelovalca Freedom Scientific. To je naprava ki po izgledu spominja na malce debelejšo tipkovnico z vgrajeno brajevim zaslonom v kateri pa se skriva cela vrsta uporabnih stvari kot npr. beležnica, koledar, ura, telefonski imenik itd. Naprava omogoča tudi delo z Pocket programi Word, Explorer, Excel, poleg ostalega pa premore še Windows media Player z možnostjo predvajanja MP3, audio in video datotek z dvokanalnim zvokom. Za brezžično povezljivost skrbi infra rdeča povezava.

- Zanimiv je bil izdelek korejskega proizvajalca Hansone z imenom Braille Notetaker, ki združuje elektronsko beležnico, internetni brskalnik in odjemalec elektronske pošte v katerega je vgrajen tudi MP3 predvajalnik z možnostjo digitalnega snemanja zvoka. Poleg majhnega zaslona premore tudi 32 brajevih celic ter brajevo tipkovnico z navigacijskimi gumbi.

- Na področju čitalnikov je na nas naredila vtis "Sophie pro" priznanega nemškega proizvajalca Handy Tech. Čitalnik lahko skenira tudi debelejške knjige in tekst direktno pretvarja v govor, posebnost pa je, da je možno na "Sophie pro" direktno priključiti tudi brajev zaslon in računalnik, kar še poveča njeno uporabnost.

- Povečevalne lupe gredo po poti vsestranske uporabe in prenosnosti. To velja tudi za Myreader proizvajalca Pulse Data, ki je vsestransko uporabna elektronska lupa, ki omogoča povečave do 45 krat pri velikosti zaslona 15 inč in do 60 krat pri 21 inčnem zaslonu.

- Nekaj podobnega ponuja tudi mobilni sistem College Junior nemške firme Steller. Mobilni sistem vključuje LCD zaslon v kombinaciji z nastavljivo kamero, ki jo po potrebi obračamo proti tabli, imamo fiksirano na stojalu ali pa jo snamemo in z njo pregledujemo oz. povečujemo iz knjig in zvezkov.

- Irska firma ASH je predstavila majhno prenosno lupo Quicklook z zaslonom velikosti 10 cm.

- Tieman je pokazal priročen sistem povečave "Sentry-PC" z vrtljivo oz. nastavljivo kamero v povezavi z računalnikom. Prav tako pa sta nas pritegnila dva modela švedske firme SynSupport in sicer SOLO – zelo priročen prenosni model, ki omogoča povezavo z Notebook računalniki tre model Tempus, ki je kombinacija stacionarnega in prenosnega sistema elektronske lupe

- Na tem področju je bila prikazana tudi rešitev firme Bierly iz Amerike, ki je predstavila povečalo v velikosti računalniške miške z vgrajeno osvetlitvijo in 24. kratno povečavo. Naprava se preprosto priključi na USB port prenosnega računalnika.

- Zelo uporabne stvari pa so pokazali pri firmi Caretec iz Avstrije. Prva od teh se imenuje Sherlock in predstavlja učinkovit sistem za prepoznavanje oz. označevanje vseh stvari – zdravil, prehrabnenih artiklov, oblek itd. Naprava ima vgrajeno prepoznavanje posebnih samolepilnih in gumb nalepk. Ko Sherlock zazna nalepko nam javi da je prazna, nakar v napravo posnamemo sporočilo kaj naj nalepka predstavlja. Naslednjič, ko naprava prepozna nalepko nam javi posneto vsebino (npr. Zdravilo Aspirin veljavno do avgusta 2008). Kapaciteta naprave je do 2000 nalepk. Naslednja naprava je Colorino, ki je sposoben prepoznati barve in njihove odtenke. ZeitGeist je naprava v kateri je koledar, ura, štoparica, planer. Nano pa se imenuje priročni brajev organizator z uro in kalkulatorjem, ki je sposoben računati tudi zahtevnejše operacije.

- proizvajalec Libego iz Švedske je za označevanje predstavil "zvočne gumb

Voisec" z magnetno podlogo na katere je bilo mogoče posneti razna sporočila ali oznake do cca 30 sekund.

- razstavljenih je bilo tudi nekaj novih ultrazvočnih palic, ki pa razen dizajna niso predstavljale bistvenih novosti. Glede na visoko ceno in omejeno uporabnost nakup ni najbolj smiselna naložba, razen za tiste, ki imajo poleg slepote tudi okvaro sluha, saj si s pomočjo hitrosti vibracij lahko predstavljajo oddaljenost od ovire
- med brajevimi tiskalniki nismo opazili kakšnih bistvenih novosti, so pa bili prisotni vsi svetovni proizvajalci od norveškega Braillo, švedskega Indexa, nemške Bliste do ameriške firme Enabling Technologies

[Na kazalo](#)

UPORABNI SPLET: **Spletno iskanje z Googlom**

Urednik rubrike in avtor: *Davor Krajec*

Prepričan sem, da danes med slepimi in slabovidnimi ni posameznika, ki bi si upal označiti svetovni splet, kot nekaj neuporabnega in nepotrebne. Vsakdo je že po parih dneh seznanjanja s funkcionalnostjo in širokim spektrom možnosti ugotovil, da je splet prava globalna baza znanja, seveda, če zanemarimo nepotreben balast, ki pa je žal del, po mojem mnenju največje pridobitve 20. stoletja.

In kako se znati v tem »morju« informacij? Tu nam veliko pripomorejo vsem poznani spletni iskalniki. V pričujočem članku bomo pod lupo vzeli spletni iskalnik google, ki je v zadnjem času postal najbolj priljubljen med uporabniki. Do »vseveda« googla se dokopljemo, če vtipkamo: www.google.com. Pozdravi nas enostavna vstopna stran, ki že čaka, da se podamo v čarobni svet raznoraznih informacij. Le za ponazoritev, google naše želje skuša zadovoljiti z iskanjem po preko 8,1 milijardah spletnih strani. Zadosten razlog, da pogledamo v njegovo drobovje? SEVEDA!

Osnove iskanja

Postopek iskanja je povsem enostaven. Ko vemo iz katerega področja želimo informacije, določimo ključne besede, katerih izbor je temelj uspešnega iskanja. Če iščemo raj na zemlji, bo bolj smiselno, če npr. vpišemo Bora Bora Island. Pri iskanju ne vpisujemo nepotrebnih besed (vezniki, vprašalnice, nepotrebni pridevniki). Google ne razlikuje med velikimi in malimi črkami. To pomeni, če vpišemo prenosnik, PRENOSNIK ali pReNoSnIk bomo prejeli enake rezultate iskanja. Google pozna avtomatično združevanje besed. To pomeni, če vpišemo IBM prenosniki bomo kot rezultat prejeli strani, kjer sta ti dve besedi v povezavi. To lahko zapišemo tudi z IBM + prenosniki. Presledki pred in za + so obvezni. Seveda lahko uporabimo tudi -. Če želimo točno določen model IBM prenosnika lahko zapišemo takole IBM + prenosniki – T43. Postrežene nam bodo strani, ki ne vsebujejo modela T43. Velikokrat se zgodi, da iščemo določeno besedno zvezo ali nek sklop besed. V tem primeru se poslužujemo narekovajev """. Primer: "vodni park", "Jean Claude Van Dame". Iskanje s tilde ~ (AltGr + 1(desna tipka alt)) izpiše spletne strani, ki vsebujejo besede, katere smo vpisali, deluje podobno kot + iskanja, samo s to razliko, da išče sinonime besed. Primer: ~Slovenia~night~life nam postreže s stranmi v zvezi z nočnim življenjem v

Sloveniji. Iskanje s pomočjo operatorja OR je tudi precej uporabno. Deluje po principu ali to ali ono, ne pa oboje. Primer: coca cola OR pepsi cola.

Sedaj smo opremljeni z dovolj znanja za povsem suvereno iskanje s pomočjo googla. Z googlom je seveda mogoče iskati tudi strani v slovenščini. Pod iskalnim poljem je potrebno le označiti »išči strani v slovenščini«. Sam uporabljam google za iskanje po slovenskih in tudi tujih straneh. Za iskanje po slovenskih straneh lahko rečem, da še ni bilo situacije, da ne bi uspel najti željenega.

Napredno iskanje

Google nam ne omogoča le vpisovanja ključnih besed za iskanje, temveč nam ponuja pod naprednim iskanjem ogromen nabor kriterijev s pomočjo katerih je naše iskanje še preciznejše. Ta nabor zajema:

- izpis strani povezanih z vsemi vpisanimi ključnimi besedami
- izpis strani, ki vsebujejo točno določeno ključno besedo
- izpis strani, ki razpolagajo vsaj z eno od vpisanih ključnih besed
- strani, ki ne vsebujejo nobene od vnesenih ključnih besed
- strani le iz posebej določenega jezikovnega področja
- strani, ki so ustvarjene v točno določenih tipih datotek
- strani, ki so bile obnovljene v točno določenem časovnem razponu
- strani, ki vsebujejo točno določen rang cifer
- strani, ki se nahajajo samo striktno v okviru določene domene
- strani, ki ne vsebujejo seksualnih vsebin

Iskanje v okviru domene

Zelo uporabna funkcija googla je iskanje v okviru domene. Tako je moč iskati izključno v okviru določene spletne strani. V iskalno polje lahko vpišemo želeno ključno besedo in parameter site. Konkretno to zgleda takole: recimo, da iščemo turistične aranžmaje pri turistični agenciji Relax za Bolgarijo; bolgarija site:www.relax.si. S to funkcijo google ponuja idealno rešitev za iskanje po določenih straneh. Če posedujete svojo spletno stran vam je s to funkcijo prihranjen čas, ki bi ga sicer porabili za razvoj učinkovitega iskalnika.

Iskanje v rang

Še ena zelo dobrodošla funkcija. Omogoča vam npr. iskanje določenega izdelka s povsem specifičnih cenovnim razponom. Iščete lahko v kakršnemkoli številčnem razponu, potrebno je le določiti mersko enoto. Za primer vzemimo, da vas zanima ponudba računalnikov v zmogljivostnem razponu od 3000 do 4000 Mhz. Vpišite PC Mhz3000..4000. Rezultati bodo primerni vpisanemu kriteriju. Pustite domišljiji prosto pot in preizkušajte google.

Iskanje definicij

Željnim znanja in vsi ostali bodo prav veseli nad parametrom define, ki nam pomaga najti definicijo posameznih stvari. Za zgled lahko vpišemo define:polynomial. In kaj se zgodi? Google izvrše spletne strani, ki vsebujejo definicijo polinoma. Mogoče je ta parameter rahlo omejen, ker ni najbolj spreten pri iskanju definicij v slovenščini.

Iskanje po tipu datoteke

Kot študent se nemalokrat poslužujem te funkcije, ki omogoča iskanje vsebine v datotekah izbranega formata. Veliko elektronskih knjig je v spletu objavljenih v zapisu pdf. Vsi vemo, da je to tisti format datotek za katerega uporabljamo Adobe Acrobat Reader, ki v zadnji različici s popravki omogoča učinkovito branje dokumentov s strani računalnika. Za iskanje enostavno vpišemo končnico datoteke. Za še učinkoviteje iskanje dodamo še bolj detajlen opis datoteke (npr. java.pdf) in google v par milisekundah že postreže z zelenimi povezavami. Ponuja tudi prevod datotek v format html tako, da ni potrebno shranjevanje datotek na trdi disk v primeru, da želimo le predogled vsebine.

Google v angleški različici ponuja tako imenovano varno iskanje (SafeSearch filtering), ki si ga je mogoče prilagoditi preko treh stopenj filtriranja. Ta funkcija vam bo prišla prav, če svoj »mlinček« delite z otroki in ne želite, da bi mali nadebudneži imeli dostop do strani s seksualno vsebino.

Zgodi se tudi, da si želimo določene informacije iskati izključno v okviru točno določenega jezika. Ni problema. Enostavno izberemo zelen jezik in že lahko uporabimo vse do sedaj absorbirano znanje o iskanju.

Pri izpisu strani, odvisnih od ključne besede, google, kot privzeto izpiše 10 spletnih strani na stran. Če vam to ni dovolj, si lahko to mirno spremenite in povišate na 20, 30, 50 ali 100 strani.

V angleško »govorečem« googlu lahko elegantno iščete knjige. Vpišete npr. books about animals in google servira rezultate, kjer je moč najti knjige o živalih.

Uporabnost googla je res široka. Iskalno polje lahko uporabite kot priročno računalno, ki je sposobno tako osnovnih aritmetičnih operacij, kot zahtevnejših matematičnih izrazov. Mogoče je celo pretvarjanje med različnimi merskimi enotami. Vpišite zelen račun in zagotavljam vam, da boste prav prijetno presenečeni. Kot zgled vzemimo:

- $14+4-1$
- $2*453$
- $\text{sqrt}(225)$ – izračuna poljuben kvadratni koren števila
- half a cup in teaspoons – izračna vam koliko čajnih vsebine gre v pol skodelice
- 190 pounds * 5000 feet in Calories – izračuna kalorije

V angleškem googlu je poleg gumba Search tudi gumb I'm Feeling Lucky, ki nas po stisku vrže na prvo stran, ki najbolj ustreza našemu iskalnemu kriteriju.

Mnogi ste ali še boste potovali v ZDA. V pomoč vam google ponuja iskanje lokalnih informacij:

- iščete lahko od lokalnih picerij do raznih podjetij
- izveste lahko kdaj in kje se vrtil določen film
- informirate se lahko o novicah iz povsem lokalnega področja
- omogočen vam izpis kontaktnega naslova določenega podjetja; vpišemo ime podjetja in poštno številko
- izpis&izris lokalnega zemljevida – vpišemo ulico in številko
- vremenska napoved – vpišemo weather mesto, država

- ob vpisu kratice določene delnice vam google izriše grafi gibanja tečaja in spremembe v % zadnjih nekaj dni.

Naročila preko spleta dandanes niso prav nič posebnega. Svojo pošiljko lahko spremljate kar s pomočjo googla. Če vam jo dostavlja UPS ali FedEx enostavno vpišite cifro svojega paketa in kmalu boste izvedeli, kje se trenutno nahaja.

Redkokdaj se boste znašli v situaciji, da vašemu iskalnemu kriteriju ustrezajo le strani npr. v portugalsčini. Google je pravi »veleum« in vam postreže s prevodom. Prevod je žal dobeseden, kar pa je povsem dovolj da izveste bistvo, ki ga stran prikazuje. To pa še ni vse. Google razpolaga z bazo vsemogočih vprašanj in odgovorov. Z malo truda je moč najti še tako skrit odgovor na vprašanje. Če pa vam le ne uspe, pa vam strokovnjaki odgovorijo na kakršnokoli vprašanje proti plačilu 2.6 \$.

Večina bralcev uporablja operacijski sistem Windows, kateremu je namenjen poseben iskalnik Microsoft Windows, ki deluje pod okriljem Googla.

Google ponuja še veliko več kot je predstavljeno v tem članku. Lotite se pogleda v drobovje in ugotovili boste, da lahko tudi vi postanete soustvarjalci tega res neverjetnega iskalnika. V prihodnosti bomo slepi in slabovidni googlu lahko ukazovali z glasom. S tem bo iskanje postalo še enostavneje. Za konec pa vam priporočam, da si omislite tudi e-pošto prek googla (www.gmail.com), ponuja vam kar 2 Gb prostora za vaš nabiralnik. Če ne drugega si lahko vaše poštnne smeti preusmerite v gmail.

[Na kazalo](#)

NAMIGI IN NASVETI: **Skok miškeinega kazalca na izbrani gumb, izšel je veliki splošni leksikon v elektronski obliki**

Urednik rubrike in avtor: *Brane But*

11. SKOK MIŠKINEGA KAZALCA NA IZBRANI GUMB

Programi različnih mišk običajno omogočajo nastavitve za skok miškeinega kazalca (kurzorja) na izbrani gumb (Button), ki je zelo praktična in priročna, še posebno za slepe in slabovidne. S to nastavitvijo lahko tudi slepi in slabovidni večkrat uporabljamo miško, ne le tipkovnico. Morda bo za koga nasvet koristen in uporaben.

Različna pogovorna okna, ki jih odpiramo, imajo navadno vsaj dva ukazna gumba in to V redu (OK) in Prekliči (Cancel) ali pa Da (Yes) in Ne (No), največkrat pa tudi več gumbov. Eden od gumbov je praviloma izbran (označen), običajno je to gumb z ukazom V redu (OK) oziroma Da (Yes). Iskanje ustreznega gumba za sprožitev ukaza z miško pa predstavlja za slepe in slabovidne precejšnjo težavo. V veliko pomoč je pri tem uporaba nastavitve miške, ki omogoči samodejni skok miškeinega kazalca na izbrani gumb. Kako to možnost nastavimo?

- ♣ V nadzorni plošči odpremo ikono Miška (Mouse).
- ♣ Kliknemo zavihek Gibanje (Motion).

- ♣ V delu okna Smart Move označimo polje pri Enabled (Smart Move causes the cursor to jump to the highlighted button of a new dialog box) – Omogoči (Smart Move omogoči premik kazalca na označeni gumb novega pogovornega okna).
- ♣ Nato klikni gumb Uporabi (Apply) in zaključi s pritiskom na gumb V redu (OK).

Primer:

Ko želiš zbrisati neko datoteko, na tipkovnici pritisneš gumb Zbriši (Delete). Odpre se pogovorno okno, ki zahteva potrditev brisanja. To pogovorno okno ima dva gumba Da (Yes) in Ne (No), od katerih je gumb Da (Yes) označen oz. izbran. Ko se ob pritisku na tipkovnici na gumb Delete odpre pogovorno okno za potrditev brisanja, bo miškin kazalček samodejno skočil na označeni oz. izbrani gumb. Ta gumb pritisneš s tipko Enter ali pa s klikom na levi gumb miške.

12. IZŠEL JE VELIKI SPLOŠNI LEKSIKON V ELEKTRONSKI OBLIKI

Pri založbi DZS je izšel Veliki splošni leksikon na plošči CD-ROM, pri pripravi je sodelovalo podjetje Amebis. Izdaja v elektronski obliki je bila načrtovana že ob knjižnem izidu leksikona, ki je izšel v osmih knjigah. Plošča CD-ROM je v celoti dosežek domačega znanja in sodi ob druge izdelke slovarskih plošč CD-ROM založbe DZS in podjetja Amebis. Gre za najobsežnejšo slovensko zbirko na elektronskem mediju (okoli 26 milijonov znakov ali 5 milijonov besed), ki je opremljena tudi s slikovnim gradivom, zbranim posebej za elektronsko izdajo. Ker je od izida izvirnika minilo že skoraj deset let, je vsebina leksikona posodobljena, zaradi zahtev medija pa tudi bistveno preurejena v preglednejšo obliko. V elektronski obliki leksikona lahko tako na primer s preprostim klikom na besedo s kazalko skočite na drugo geslo. Lahko najdete vsa gesla, kjer se pojavljajo na primer besedne zveze Nobelova nagrada, slovenski politik ali narodni park. Lahko poiščete, kdo je avtor knjige z naslovom Ulysses, kakšen je slovenski izraz za žival z latinskim imenom Coturnix coromandelica ali vsa mesta s 150.000 prebivalci. In še veliko več.

Veliki splošni leksikon na plošči CD-ROM stane 28.900 SIT, naročite pa ga lahko pri založbi DZS ali pri podjetju Amebis, pri obeh tudi preko e-trgovine.

DZS, d. d., Dalmatinova ulica 2, 1538 Ljubljana
tel. centrala: 01/90-69-700, naročanje in informacije: 01/23-09-654
e-naslov: info.narocila@dzs.si
e-trgovina: <http://trgovina.dzs.si>

Amebis, d.o.o., Bakovnik 3, p. p. 69, 1241 Kamnik
tel.: 01/83-11-035 ali 01/83-10-580
e-naslov: info@amebis.si
spletna stran: <http://www.amebis.si>

[Na kazalo](#)

OGLASNA DESKA: **Utrinki s poti in s sejma pripomočkov za slepe in slabovidne**
SIGHT CITY 2005, FRANKFURT

Sodobni pripomočki za slepe in slabovidne so vsekakor eden od temeljnih pogojev za naše neodvisno življenje in delo. Dolga leta smo bili odvisni od nekaj »srečnežev« (predvsem iz nekaterih naših ustanov), ki so pripomočke hodili gledat v tujino, pa pogosto niti prospektov zanje niso prinesli domov, ali pa so jih celo skrivali zase. Položaj se je nekoliko izboljšal, ko so začeli tudi nekateri predstavniki in uslužbenci Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije načrtno obiskovati specializirane tovrstne prireditve po svetu. Vendar pa smo tudi v naši organizaciji obiske v tujini razumeli bolj kot nekakšno priznanje in nagrado za poslušnost, ne pa kot delovno obvezo, katere namen bi bil predvsem natančno slediti razvoju in zagotavljati najboljše in najprimernejše pripomočke tudi našim članom. O tem priča že to, da je poročila vedno pisal le Bogdan Saksida (kar mu gre seveda šteti v čast), ne pa tisti, ki so bili za to področje odgovorni. Če bi se znali bolje organizirati, bi premišljeno sestavljena skupina to področje zlahka obvladovala. Se bo kaj takega morda zgodilo v bližnji prihodnosti?

Vrsto let je bil najpomembnejši sejem invalidske opreme REHA v Düsseldorfu, kjer so vsake dve leti več pozornosti posvetili tudi slepim in slabovidnim. A tudi v najboljših letih je bilo nam namenjenih pripomočkov mogoče le slabih 10% od vsega razstavljenega in sejem je bil za nas skrajno težko obvladljiv. Kljub temu pa je to bila in je še vedno zelo pomembna prireditev, saj poleg razstave vedno pripravi še celo vrsto strokovnih predavanj in predstavitev, ki pa se jih žal mi nikoli nismo udeleževali.

Sejem REHA poteka vsako leto oktobra, zato ni nič čudnega, da je zloglasni 11. september 2001 tudi tu pustil hude posledice. Med razstavnimi prostori so zevale praznine, saj je manjkalo mnogo najpomembnejših proizvajalcev opreme, predvsem tistih iz ZDA. Najbrž je bil tudi to razlog, da so pred tremi leti v hotelu Sheraton na frankfurtskem letališču prvič organizirali sejem Sight City, ki je posvečen samo pripomočkom za slepe in slabovidne in njihovim organizacijam. Letošnjega, torej tretjega po vrsti, sem uspel obiskati tudi sam. Naša Zveza je namreč prvič organizirala avtobus, tako da si je lahko ob minimalnem lastnem prispevku sejem ogledalo večje število naših članov.

Dobra zamisel z najetjem avtobusa in organizacijo prenočišča za udeležence v lepem, čistem in zelo udobnem hotelu, ki pa je bil kljub temu izredno poceni, pa je pokazala pri nekaterih udeležencih tudi pomanjkanje pravega odnosa. Obisk takega strokovnega sejma seveda ni izlet, ampak naporno opravilo. Pot do Frankfurta in nazaj je dolga in utrujajoča, ogled pa zahteva izredno veliko zbranosti in motiviranosti, če želimo od tega tudi kaj odnesti. Žal (kot smo že napisali), mnogi v naši Zvezi potovanja v tujino še danes dojemajo kot nekakšno nagrado za poslušnost in vdanost na lokalni ali državni ravni. Nekateri udeleženci so se pritoževali, da ne izvedo ničesar o krajih, skozi katere se peljemo, kot da so na turističnem ogledu, na katerem pa naj bi za vodenje in za njihovo zabavo spet poskrbel nekdo drug, tokrat Bogdan Saksida. Ta je imel na skrbi vso organizacijo prevoza, prenočišč in logistike na sejmu, skrbel je za to, da smo se v primernih intervalih ustavljali za kakšno osvežilno pijačo ali obisk Wc-ja, da smo imeli vmes tudi čas in primeren kraj za prehrano itd. Vsakokrat je okoli petdeset ljudi usmerjal na prava mesta in nas pred odhodom vestno preštel. Da je pri takšni množici ljudi z večjo ali manjšo izgubo vida,

vsem našim spremljevalcem navkljub, to kar težka in odgovorna naloga, bi moralo biti jasno vsakomur. Upam, da se bodo udeleženci prihodnjič tega zavedali, Bogdanu pa iskrena hvala za njegovo dobro voljo, ki je nista kazila niti oba, zanj zares »garaška« dneva.

Na sejmu je bilo prijetno presenečenje že to, da ni vstopnine, še več: vsak obiskovalec je dobil celo bon za kozarec osvežilne pijače in prigrizek. Razstava je v treh velikih dvoranh, ki jih je mogoče zelo na hitro prehoditi približno v eni dobri uri, če pa si skušaš pripomočke tudi ogledati, jih preizkusiti in zbrati o njih kaj več podatkov, je en dan tudi tu premalo.

Svojo spremljevalko sem našel kar med potjo na avtobusu. Darja ima slepo hčerko z nekaj uporabnimi ostanki vida, sam pa sem prav tako (kot se pač temu pri nas uradno reče) »slep z ostanki vida«. Takoj po vstopu na sejmišče sva se zavedla, da vsega ne bova uspela pregledati in zato sva skušala največ pozornosti posvetiti pripomočkom za slabovidne. Žal, v času, ki sva ga imela na razpolago, tudi teh nisva uspela prav vseh »obdelati«. Prav tako nisva mogla obiskati razstavnih prostorov vseh ustanov in organizacij slepih in slabovidnih, ki so tudi predstavljale svoje delo in svoje programe. Zato bi težko objektivno ocenil celo prireditve, a tudi nekaj utrinkov bo najbrž dovolj zgovornih.

Med delovnimi mesti za slabovidne in tiste z ostanki vida je najbrž še vedno vodilni Baumov Visio PC, ki ga tudi sam s pridom vsak dan uporabljam že več let. S svojo povsem novo zasnovo je pomenil prav revolucionaren premik, vendar pa od prototipa naprej žal ni ponudil nobenih novosti, ki bi bile potrebne predvsem pri programih za branje predlog s povečevalnikom. Prav zato pa se mu – tako se mi zdi – obeta konkurenca v My Readerju novozelandskega proizvajalca Humanware (nekje sem pomotoma zapisal, da je avstralski, za kar se opravičujem). Ta je s povsem novim konceptom povečevalnika izredno olajšal branje (zlasti tiskanih) predlog. Potem, ko besedilo v nekaj sekundah preskenira, si ga bralec lahko uredi v poljubno, njemu najbolj primerno obliko za branje – v vrstico, stolpec, posamezne besede itd. - besedilo pri tem samo teče z izbrano hitrostjo.

K tema pripomočkoma sodi tudi primeren računalniški program za povečavo. Pri nas najbolj razširjeni Zoomtext je ameriški Ai Squared predstavil v novi verziji 9.0, ki bo naprodaj jeseni. Poleg nekaj novih zelo zanimivih in uporabnih možnosti je opazna predvsem izrazito kakovostnejša grafika. Ta je tudi pri največji, 32-kratni povečavi (doslej je bila največ 16-kratna) prav čudovito ostra, črke pa se nikjer ne prelivajo ena v drugo. Ker se časi piratsko razmnoženih programov vedno bolj poslavljajo, bi kazalo tudi na naši Zvezi razmisliti o nakupu skupinske licence za njegovo uporabo. Seveda v nobenem primeru ne bo tako poceni kot nakup le ene legalne kopije, a zelo se bojim, da na tak način naših članov ne bomo mogli več prav dolgo opremljati s tem dragocenim delovnim pripomočkom.

Zanimiv se mi zdi tudi nov veter, ki sem ga opazil: eden od proizvajalcev (Handytech) je ponudil brajev zaslon EasyBraille, ki ga je izredno pocenil tako, da je oklestil vso dodatno opremo in tako naredil cenovno dostopno. Za mnoge bo najbrž dovolj uporabna. Najbolj pa me je navdušil aparat ZY®-FUSE HEATER, ki je vsaj zame novost. Vse, kar na posebne pole ZY®-TEX2 različnih formatov narišemo, napišemo ali natisnemo, se potem, ko polo spustimo skozi aparat, reliefno izboči in je zlahka

moč otipati. Izbočenje je enako široko kot sled in zato povsem točno ponazarja predlogo. Izjemen didaktični pripomoček za geometrijo, geografijo, likovni pouk, naravoslovne predmete, za prenos načrtov stavb ali krajev, kot pomoč pri orientaciji, itd. itd. Čeprav stane kar blizu tisoč evrov in najbrž tudi folije niso prav poceni, je zaradi velike uporabnosti in koristnosti vreden tega denarja. Sicer pa so najšibkejša stran vseh pripomočkov prav njihove visoke cene. Čeprav je marsikaj dostopnejše kot pred leti, je večina razstavljenih izdelkov še vedno izven dosega naših normalnih žepov. Dragi so tudi številni drobni pripomočki, ki jih je bilo razstavljenih toliko, da jih sploh ni bilo mogoče pregledati. Mnogi od njih so namreč izredna pomoč pri vsakdanjem življenju slepih in slabovidnih, pa pogosto niti ne vemo zanje.

Kot za düsseldorfskega, tudi za ta sejem velja, kot smo že omenili, da bi za temeljit in celovit pregled potreboval obiskovalec vsaj dva dneva. Še zlasti zaradi nekaterih (upajmo da začetniških) težav, ki jih imajo organizatorji. Ko sem si hotel na spletni strani sejma ogledati tloris s seznamom in razporeditvijo razstavljalcev, najprej nikakor nisem našel gumba za angleščino. Ko mi je to s tujo pomočjo le uspelo, pa spet nisem sam našel tlorisa. Ko smo končno (spet s tujo – tokrat Bogdanovo pomočjo) le prišli do njega, pa razporeditev ni bila vrisana, tako da bi si bil lahko že doma pripravil načrt obiskov. Brez take, vnaprejšnje priprave ali izredno usposobljenega spremljevalca, pa pri slepih in slabovidnih pač ne gre. Ko sem na recepciji sejma povprašal o kakšnih vzporednih strokovnih predavanjih ali prireditvah, so me le začudeno gledali. Sejam REHA v Düsseldorfu je imel zelo bogat strokovni program, ki je izrazito dopolnjeval razstavljenega, a tudi pri tem programu je bilo zelo malo tistega, kar se tiče nas. Ker je Sight City edina taka resna prireditev v Evropi, bi bilo dobro, ko bi sčasoma pokrila tudi teoretski del. Konferenca, ki bi se po strokovni plati ukvarjala s pripomočki za slepe in slabovidne namreč v Evropi ni, razen posameznih občasnih srečanj, ki jih pripravijo zdaj tu, zdaj tam. Na recepciji sejma sem poprosil še za gradivo za novinarje, a dobil le dobro polovico strani obsegajočo najosnovnejšo informacijo – preskromno za kakšno resno poročanje, pa še to so imeli le v nemščini. Kakšnih fotografij ni bilo mogoče dobiti, čeprav je bilo fotografiranje na sejmu prepovedano. Piarovci Sight Cityja se bodo morali torej pri svojem starejšem düsseldorfskem predniku še marsikaj naučiti.

Drugače pa menim, da je sejem zelo dobra, zanimiva in ogleda vredna prireditev. Letos je zbrala že 90 razstavljalcev iz 60 držav in se bo očitno še zelo razvijala in najbrž kmalu prerasla tudi vse začetniške napake. Če smo še pred desetletjem ali dvema do kateregakoli pripomočka izredno težko prišli, pa je položaj danes že mnogo boljši. Kljub majhnemu slovenskemu trgu se je tudi pri nas našlo nekaj podjetnih trgovcev, ki zastopajo nekatere proizvajalce. Veseli nas, da smo dva od njih – predstavnika Miške in predstavnika Diopte (slednja zastopa My Readerja), srečali tudi na sejmu v Frankfurtu. Tako se bogati in širi ponudba tudi pri nas, širša ponudba pa vedno pomeni konkurenco, od katere pa imamo koristi le uporabniki - slepi in slabovidni, ki si brez vrste pripomočkov vsakdanjega življenja in dela sploh ne moremo več predstavljati.

[Na kazalo](#)

POPOTNIŠKI UTRINKI: **Na obalo Neretve – po mandarine**

Avtorica: *Jana Mirt*

Urednica rubrike: *Metka Pavšič*

Ni še dolgo tega, ko sem dobila pismo s prijaznim povabilom: »Vse slepe in njihove prijatelje obveščam, da odpotujem skozi Sarajevo, Mostar, Medžugorje do Neretve po mandarine...« Kar sline so se mi pocedile in priznam, malo s strahom, da ne bi odbil dobre zamisli za izlet, sem pokazala vabilo prijatelju. Ta pa je bil na moje veselje nad vabilom prav navdušen. Krasno. Vedela sem, da bom na tem izletu lahko uživala in marsikaj videla, ker Boris, tako je mojemu spremljevalcu ime, dobro ve, kaj rada pogledam. Vse stvari mi opiše tako, da si lahko predstavljam kakšne so. Opiše barvo, obliko in, če je le mogoče, stvar izpelje tako, da lahko vse predmete tudi otipam ali pa si jih ogledam zelo od blizu. Ni mu nerodno pred drugimi ljudmi in večkrat kar izsili oziroma prosi za dovoljenje, da si lahko stvari ogledam tako, da jih otipam. Pomaga pa mi tudi kukalo (to je pripomoček, ki izgleda približno tako kot daljnogled) in tako je stvar še lažja. Ko pa je izvedel, da gresta na izlet tudi moja prijateljica Marina in njen mož, so priprave na izlet kar same stekle.

Na dan odhoda, točno 3. novembra, ob 22. uri, se nas je v Ljubljani na avtobusni postaji pod uro zbralo kar lepo število. Bila sem radovedna, kako bo vse potekalo, saj sem bila na takem izletu prvič. Po nas je iz Celja prišel lep dvonadstropni avtobus. Kakšna atrakcija. S takim se pa še nisem peljala. In že sem bila kot majhen otrok, ki si želi raziskovanja in novih dogodivščin. Po namestitvi v avtobusu, pozdravih starih in spoznavanju novih znancev, smo se odpeljali mimo Brežic do mejnega prehoda Bregana ter preko Hrvaške do mejnega prehoda Slavonski Brod v Bosno. V jutranjih urah, okrog osme ure, smo bili že v Sarajevu, glavnem mestu Bosne. Olimpijsko mesto še vedno nosi posledice zadnje vojne.

To je prelepo mesto ob bregovih reke Miljacke, kjer se stika arhitektura vzhoda in zahoda. Mesto hrani ostanke iz rimskega obdobja, srednjega veka in osmanskega obdobja. Z našo vodičko smo si ogledali pravoslavno cerkev, pa pri džamiji smo se tudi ustavili, vendar se noben moški ni odločil, da bi pogledal v njeno notranjost. Najbrž jih je motilo, ker bi se morali sezuti in umiti noge in nas, ženske - ki pa v džamiji tako ne bi bile zaželeni gostje – bi morali pustiti na Baščaršiji. Prav lahko bi se zgodilo, da bi preveč zapravile. Saj veste kako pravi tisti pregovor; »Če imajo ženske denar, imajo kramarji sejem.« Tako so se naši spremljevalci vdali v usodo in se z nami sprehodili po Baščaršiji, kjer kot nekoč vabijo številne gostilnice na pokušino odličnih čevapčičev. Boris in Ludvik, priznam, sta se kar potrudila, saj sta naju z Marino peljala na pravo turško kavico in baklavo. Če bi imela možnost, bi to še enkrat ponovila. Pa po tistih čevapčičih s kajmakom se mi tudi še vedno cedijo sline. Prehitro nam je minil čas namenjen za potepanje po mestu, zato smo si kar s krožno vožnjo avtobusa ogledali mestno jedro. Matejka, naša vodička, nam je o zgodovini in razvoju mesta veliko povedala. Sarajevo pozna kot lastni žep. Medtem, ko nam je pripovedovala o zgodovini krajev, načinu življenja in tamkajšnjih prebivalcih smo se peljali čez planino Igman v dolino reke Neretve, mimo Jablanice, znani po veliki bitki na Neretvi iz II. svetovne vojne, imenovani tudi Bitka za ranjence. Prav dobro se še vidi most, ki so ga tedaj porušili, da so preprečili prehod čez reko.

Pot nas je peljala naprej proti Mostarju, ki leži na strmi obali reke Neretve. Stari most, ki je bil zgrajen davnega letal 1566, je bil med vojno v Bosni porušen. Leta 2004 pa so ga na novo zgradili in je spet odprt. Bogastvo in raznolikost spomenika iz obdobja turškega carstva, daje staremu mestu ponovno svoj sijaj. Mostar je znan tudi po

vsakoletni poletni prireditvi poznani po skokih v vodo. Imeli smo srečo, saj nam je uspelo pregovoriti enega od domačinov, da je na našo željo skočil v vodo. No, skoka nisem dobro videla, a verjemite mi, preden je reklo štrbunk, je minilo kar nekaj časa in močno me je že skrbelo zanj, ker ga toliko časa ni bilo na površje. Ko pa se je prikazal, smo mu vsi navdušeno zaploskali. Sprehodili smo se tudi po mestnem jedru in si ogledali turško hišo. Po ogledu mesta, smo v poznih popoldanskih urah pot nadaljevali v Medžugorje, kjer smo se nastanili v hotelu Pax.

Naslednji dan smo se po zajtrku z avtobusom odpeljali do Metkovića. To je kraj ob Neretvi na Hrvaški strani. Pot do tja je bila zelo zanimiva, saj smo lahko vso pot opazovali, kako tu ljudje izkoriščajo reko Neretvo za namakanje polj in nasadov, predvsem nasadov mandarin. Prepreženi so z vodnimi kanali, po katerih je speljana reka. Taka podoba narave se nam je ponujala kar nekaj km. Menda tako Neretvo izkoriščajo po vsem Hrvaškem ozemlju, samo kak km pred izlivom v morje ne, ker se tam sladka voda že meša z slano. Da se Neretva izliva v Jadransko morje, pa tako ali tako ve že vsak šolar.

V Metkovićah so nas pričakali z glasbo. Dva postavna fanta sta iz svojih inštrumentov (kitare in harmonike) izvajala prelepe dalmatinske melodije, pa kakšna slovenska narodna pesem se je tudi slišala vmes. Ob prijetnih zvokih smo posedli na trupice – to so ladvice s platneno streho na motorni pogon, s katerimi smo se popeljali po Neretvi. Lahko si mislite, da je bilo ob degustaciji žganja in fig (s katerimi kapitan trupice ni skoparil) in ob lepih melodijah, vzdušje prav prijetno. Nismo se mogli zadrževati in kaj kmalu so se oglasile pesmi tudi iz naših grl. Bilo je nepopisno – voda, zvoki motorjev, glasba, pesmi, trsje, ribiči, ki so nam veselo odzdravljali, lokvanji, na levo in desno pa nasadi samih mandarin. Nizka zelena drevesa z oranžnimi sadeži. Prekrasen pogled. Slika, ki je ne moreš kar tako pozabiti. No, če imaš ob sebi spremljevalca kot sem ga imela jaz, res lahko uživaš. Verjemite, imel je veliko dela in zelo se je moral potruditi, da je lahko povedal in opisal vse. Kar prehitro je minil čas in že smo se znašli za lepo pogrnenimi mizami v restavraciji Vila Neretva, kjer smo imeli kosilo. Po kosilu pa smo šli na plantažo mandarin, zavihali rokave in... kakor si hotel. Ko si jo odtrgal si jo lahko dal v vrečko ali pa si jo pojedel. Res, pravi užitek je jesti mandarine direktno iz drevesa v usta. Lahko mi verjamete. Najedli smo se jih in nabrali tudi za domov. Kako je dišalo po našem avtobusu... No, zvečer pa smo bili že spet v Medžugorju.

Zjutraj po zajtrku pa smo si Medžugorje tudi bolj ogledali. Ime Medžugorje izhaja iz besed naselje medžu gorama. To je med gorama Crnica (kraj prvih prikazovanj) in Šipovac (šipkov hrib). Kraj je veliko romarsko središče, kamor se zatekajo vse generacije in kamor prinašajo prošnje in zahvale, predvsem pa molitev za zdravje, za spreobrnjenje, zdravo pamet...

Župnija Medžugorje leži v Hercegovini, 25 km jugozahodno od Mostarja. Ima približno 4 tisoč prebivalcev.

Leta 1981 se je utrip Medžugorja spremenil, saj se je 24. junija začela Marija prikazovati šestim vidcem s sporočili: mir, vera, spreobrnitev, molitev in post. V prvih dvajsetih letih je Medžugorje obiskalo več kot 20 milijonov romarjev iz vseh koncev sveta in tako postalo eno največjih svetovnih molitvenih središč.

Nekateri smo obiskali tudi Brdo ukazanja, to je mesto prvih Marijinih prikazovanj. Ob strmi poti so postavili bronaste reliefe veselega in žalostnega dela rožnega venca. Na hribu stoji leseni križ, na mestu prikazovanj pa kip kraljice Miru.

V Medžugorju smo obiskali tudi skupnost CENACOLO. Tam sta nas sprejela dva fanta, ki živita v tej skupnosti in sta nam jo tudi predstavila.

Skupnost Cenacolo je krščanska skupnost, ki sprejema izgubljene, nezadovoljne,

mlade ljudi, odvisnike, ki želijo najti same sebe in zopet normalno zaživeti. Skupnost je bila ustanovljena leta 1983. Ustanovila jo je sestra Elvire Petrozzi. Skupnost mladim predlaga enostaven in družinski način življenja, kjer se ponovno odkrivajo darovi dela, snujejo prijateljstva in vera v Božjo besedo. To ni terapevtska skupnost, ampak šola življenja. Večina fantov je bila prisiljena vstopiti v skupnost, ker niso več imeli doma. Vsa dela v skupnosti fantje opravljajo sami: pečejo kruh, čistijo hišo, opravljajo mizarska in zidarska dela, vrtnarijo itd. Preživljajo se z denarjem, ki ga dobijo za spominke, ki jih izdelujejo sami ter od daril in prispevkov obiskovalcev. Najpomembnejše delo pa je gradnja in rast njih samih, zato ni pomembno kaj delajo, temveč kako.

V skupnosti ne jemljejo nobenih zdravil, tudi abstinencijskih kriz ne zdravijo z njimi. Njihovo najučinkovitejše zdravilo je angel varuh, fant, ki je v skupnosti preživel že nekaj mesecev. Njegova naloga pa je, da fanta, ki je vstopil v skupnost, seznani z načinom življenja. Z njim preživi 24 ur dnevno. Čas, ki ga preživita skupaj je koristen in pomemben za oba. Angel varuh se v trpljenju uči ljubiti, novi fant pa v njem najverjetneje prvič sreča iskrenega prijatelja, nekoga, ki zanj skrbi brez kakršnegakoli lastnega interesa. Pot ki naj bi jo vsak prehodil v skupnosti traja tri do štiri leta. Fanta sta odgovarjala na naša vprašanja in razlagala svoje prejšnje življenje brez dlake na jeziku. Bila sem zgrožena, in ob enem vesela, da sta našla moč in voljo spremeniti svoje življenje. Naj jima pot, ki sta si jo izbrala ne bo preveč trnova. Kar težko smo se poslovili od fantov. Imeli smo še veliko vprašanj, vendar nas je vodička že priganjala k odhodu. Še zadnje štetje in začela se je pot vrnitve. Čeprav je bila dolga, nam je v prijetnem vzdušju kar hitro minila. Zanj je poskrbela vodička, ki ji ni in ni zmanjkalo vicev, pa tudi med nami so se našli veseljaki. V poznih nočnih urah smo srečno prišli v Ljubljano, kjer smo se poslovili od novih in starih prijateljev, z obljubo, da se kmalu spet srečamo.

[Na kazalo](#)

OPLEMENITIMO DENAR: **Skrbi pri investicijskih odločitvah SREDSTev**

Avtor: *Igor Mujdrica*

www.i-svetovanje.com

Pri naložbah se pogosto govori o različnih metodah investiranja, o optimalnih časovnih intervalih za nakup ali prodajo vrednostnih papirjev, analizah, različnih kazalcih, statistikah in stopnjah posameznikovih naložbenih tveganj. Na tako kompleksnem področju, pa se žal vse premalo omenja psihološke vidike, ki vplivajo na dozorelost in uspešnost naložb.

Pričakovanja in skrbi

Osredotočimo se na psihološki vidik posameznika, ki se je odločil svoje prihranke plemeniti na trgu kapitala.

Dokler mu naložba prinaša dobiček, je vse v najlepšem redu. Donosnost naložbe pa lahko precej odstopa od pričakovanj posameznika. Če so odstopanja v pozitivni smeri, se pojavi občutek brezskrbnosti, kateremu nemalokrat sledi pohlep. V primeru negativnega odstopanja, pa se ponavadi pojavi strah.

Kakorkoli obrnemo, skrbi slej kot prej nastanejo v obeh primerih, in še tako velika sposobnost investitorja, da predvidi ali izbere dobro naložbo, ne pomeni nič. Katerokoli metodo že bo uporabil za izbiro ustreznih delnic ali pa investicijskih skladov, ne bo znanje tisto, ki bo vplivalo na usodo naložbe, ampak predvsem njegova čustvena reakcija v danem trenutku.

Investiram torej (ni)sem

Na spodnjem opisu si oglejmo primer tipičnega amaterskega investitorja in njegovih reakcij ob potencialno zanimivi naložbi. Ni odveč omeniti, da se podobno odziva več kot 80% malih investorjev na vseh svetovnih trgih kapitala. In nemalo jih za vedno zapusti prizorišča dogajanja, še preden naložbam dopustijo da bi ustrezno dozorele.

Primer (ilustracija) tipičnih reakcij amaterskega investitorja: Amaterski investitor pred nakupom vrednostnega papirja le tega začne opazovati. Ko ta doseže dovolj visoko vrednost, amater nakupuje. To sploh ne bi bilo tako kritično, če bi razumel, da obstaja verjetnost, da vrednost papirja tudi pade. Ko papir začne izgubljati na vrednosti in pade pod nakupno vrednost, je amater pošteno zaskrbljen. Zaradi tega vrednostni papir proda, saj je prepričan, da bo ta še izgubljal vrednost. To se posledično res zgodi, zaradi takih, ki v tem trenutku prodajajo. Amater je s svojim ukrepanjem zadovoljen, češ hvala bogu, da sem jo pobrisal. V naslednjem koraku pa vrednostni papir začne močno pridobivati na vrednosti in s časoma krepko preseže nakupno vrednost. Takrat veliko amaterskih investorjev ponovno kupuje ter tako ponovi napako. Še več pa jih odneha z investiranjem in se nikoli več ne vrne na prizorišče. Je sedaj težko razumeti zakaj tako malemu številu investorjev uspeva uspešno plemeniti svoja sredstva na trgih kapitala?

Če na ilustraciji morda najdete sebe, si to priznajte in bodite popolnoma iskreni. Vendar s takim načinom investiranja nemudoma prenehajte, saj vas bo ta stal precej časa, živcev in denarja. Čustva raje investirajte v domače družinsko okolje in zagotovo se bodo precej bolje obrestovala, kot na trgu kapitala. Skrbi pri investicijskih odločitvah pa prepustite strokovnjakom. In če ste morda imeli začetniško srečo pri naložbah, vedite, da je le ta lahko najbolj zanesljiv povod, da v prihodnje izgubite velika denarna sredstva v zelo kratkem času. Precej zahtevnejši časi čakajo našo malo državico, njen trg kapitala in večino obstoječih ter bodočih investorjev. Z 100% gotovostjo pa vam lahko zatrdim, da z investicijami ne boste nikoli zaslužili le tako, da ne boste nikoli investirali.

DOBRO JE VEDETI

»Najuspešnejši investitorji nosijo izgube tudi pri več kot polovici naložb. Vendar so njihovi dobički toliko višji pri drugi polovici. Izgubljati manjše bitke je neizogiben del zmage celotne trgovalne vojne. Vzemite to v zakup, še preden se podate v naložbe.

[Na kazalo](#)

NOVIČKE: Kodiranje za GSM telefone, Internet explorer 7 samo za win XP, Skype omogoča tudi video telefonijo, Sledenje računalnikom zombie, Na

pohodu uničujoč trojanski konj Whiter.F

Urednik rubrike: *Safet Baltić*

Kodiranje za GSM telefone

Podjetje SecureGSM je predstavilo programsko opremo SecureGSM za kodiranje pogovorov po GSM telefonih. Kodirni program uporablja algoritem AES s trojnim 256-bitnim ključem, tako da je zaščitene pogovore z današnjimi računalniki zaenkrat še nemogoče odkodirati brez ključa. Program teče na telefonih s sistemom Windows Mobile Phone Edition, zahteva pa procesor ARM s taktom najmanj 200 MHz in 8 MB pomnilnika. Cena SecureGSM je 190 dolarjev, za uporabo programa pa mora biti ta seveda nameščen na obeh telefonih, ki sodelujeta v pogovoru.

Vir: <http://www.securegsm.com>

Internet Explorer 7 samo za Windows XP

Microsoft je objavil, da bo sedma različica brskalnika Internet Explorer na voljo samo za operacijski sistem Windows XP, medtem ko starejše različice Windows ne bodo podprte. Do nedavnega je veljalo, da bo novi IE na voljo tudi za Windows 2000, Microsoft pa je tovrstne govornice ovrgel z obrazložitvijo, da bo novi brskalniki uporabljal varnostne tehnologije, ki so sestavni del drugega servisnega paketa za Windows XP in v starejših različicah sistema niso na voljo.

Vir: <http://www.microsoft.com>

Skype omogoča tudi video telefonijo

Špansko podjetje Dialcom je predstavilo brezplačen dodatek za program za IP telefonijo Skype z imenom Spontania, ki omogoča, da Skype uporabljamo tudi kot program za video telefonijo. Podjetje namerava dodatek prilagoditi tudi ostalim programom za IP telefonijo, zaenkrat pa je na voljo le za Skype. Spontania pri povezavi uporablja 128-bitno kodiranje SSL, tako da so pogovori varni pred nepooblaščenimi uporabniki. Program zaenkrat še ne omogoča video konferenc, saj podpira samo povezavo dveh uporabnikov, avtorji pa obljublajo, da bodo v prihodnje zmožnosti programa nadgradili tudi z video konferenčnimi zmogljivostmi.

Vir: <http://www.video4skype.com>

Sledenje računalnikom "zombie"

Pri podjetju CipherTrust so predstavili nov spletni vir, ki sledi svetovnemu delovanju računalnikov, povezanih v t.i. omrežja zombie. Vir ZombieMeter sledi številu novih računalnikov zombie, uporabniki pa lahko sledijo osvežitvam podatkov, kot so vir obvestil in število prizadetih računalnikov, v realnem času. Zombie je osebni računalnik ali druga naprava, okužena z virusom ali s črvom, ki je zlorabljen za

pošiljanje nezaželene e-pošte ali napade DoS. V mesecu maju so raziskovalci pri CipherTrust odkrili v povprečju na dan 172.009 novih računalnikov zombie.

Vir: <http://www.siol.net>

Na pohodu uničujoč trojanski konj Whiter.F

Ustvarjalci škodljivih računalniških programov so začeli vojno proti piratstvu na internetu. Pred kratkim se je namreč pojavil črv Nopir, ki iz računalnika izbriše vse datoteke mp3 in com ter pusti o tem sporočilo uporabniku računalnika. Zdaj se je pojavil še trojanski konj z imenom Whiter.F, ki s trdega diska napadenega računalnika zbriše vse datoteke. Ta nova različica škodljivega programa se, kot večina trojanskih konjev, ne more širiti sama. Širi se s pomočjo tradicionalnih medijev, kot so diskete, plošče CD-ROM, elektronska sporočila s pripetimi datotekami, prenesene datoteke z interneta, FTP, kanali IRC, datoteke peer-to-peer (P2P), s skupno uporabo v omrežju, FTP in podobno.

Vir: <http://www.siol.net>

[Na kazalo](#)

=====

Oblika, ime in vsebina e-revije RIKOSS so avtorsko zaščiteni. Protizakonito je kopiranje, posredovanje ali kakršna koli drugačna uporaba brez pisnega dovoljenja uredništva. Revijo ste v skladu s 45a. členom Zakona o varstvu potrošnikov prejeli na osnovi vaše prijave na spletnih straneh revije Rikoss ali na osnovi vaše ali prijateljeve elektronske prijave. V primeru, da ste pomotoma dobili e-revijo vas prosimo, da nam sporočite in izbrisali vas bomo iz seznama naročnikov.

Predloge/pripombe, naročila/odjavo, pišite v [Uredništvo](#)
[Tu pa odsrfate Na domačo stran Rikoss](#)

© 2002-2005, Uredništvo Rikoss, [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)